

Gmail: duonghoaint1980@gmail.com

ĐỀ THI HSG MÔN NGỮ VĂN LỚP 9

Năm học 2024-2025

Thời gian làm bài: 150 phút

I. PHẦN ĐỌC- HIỂU (6 điểm)

Đọc văn bản sau:

Bạn nói những gì, bạn làm điều gì, cảm thấy như thế nào – tất cả đều có nguồn gốc từ trong tâm trí bạn và bắt đầu chỉ bằng một ý nghĩ.

Suy nghĩ của chúng ta cũng giống như những hạt giống, mỗi suy nghĩ sẽ đem hoa kết trái để tạo ra một hương vị riêng biệt. Suy nghĩ có thể là sự sáng tạo hay phá hủy, yêu thương hay thù hận, nâng đỡ hay vùi dập. Khi chúng ta hiểu và học cách kiểm soát những suy nghĩ của bản thân thì chúng ta sẽ trải nghiệm được sự bình an, niềm hạnh phúc và sự vững vàng trong tâm hồn. Suy nghĩ tích cực dạy chúng ta cách hành động thay vì phản ứng; “hướng dẫn” cuộc đời ta thay vì để cho hành vi của người khác, những trải nghiệm quá khứ, hay hoàn cảnh hiện tại điều khiển tinh thần ta.

Theo tính toán, mỗi người trung bình có khoảng 30.000 đến 50.000 ý nghĩ mỗi ngày. Một tâm trí đang trong tình trạng stress sẽ tạo ra nhiều ý nghĩ hơn, có thể lên đến 80.000 ý nghĩ. Hẳn bạn đã từng rơi vào trạng thái căng thẳng thần kinh vì gặp phải một sự kiện đột ngột xảy ra trong đời, lúc đó có đến cả hàng ngàn ý nghĩ chạy dồn dập trong đầu bạn.

Tâm trí chúng ta có một khả năng rất lớn, làm việc không ngừng nghỉ ngay cả khi ngủ. Như đã nói, suy nghĩ chính là hạt giống cho những hành động và cảm xúc. Vì vậy, bằng cách tạo nên những suy nghĩ tích cực và lành mạnh, chúng ta đã kích hoạt tiềm năng tích cực của chính mình.

(Frederic Labarthe, Anthony Strano – Tư duy tích cực, NXB tổng hợp TPHCM, 2014, tr. 20-21)

Thực hiện các yêu cầu sau:

Câu 1. Theo tác giả, những gì bạn nói, bạn làm, bạn cảm thấy được bắt nguồn từ đâu?

Câu 2. Em hiểu như thế nào về quan điểm: Suy nghĩ tích cực “*“hướng dẫn” cuộc đời ta thay vì để cho hành vi của người khác, những trải nghiệm quá khứ, hay hoàn cảnh hiện tại điều khiển tinh thần ta*”.

Câu 3. Theo em, vì sao tác giả cho rằng: “*Khi chúng ta hiểu và học cách kiểm soát những suy nghĩ của bản thân thì chúng ta sẽ trải nghiệm được sự bình an, niềm hạnh phúc và sự vững vàng trong tâm hồn.*”

Câu 4. Anh/Chị có đồng tình với quan điểm “*suy nghĩ chính là hạt giống cho những hành động và cảm xúc*” không? Vì sao?

II. PHẦN VIẾT (14,0 điểm)

Câu 1. (4,0 điểm)

Em hãy viết một đoạn văn nghị luận bàn về cách làm thế nào để có suy nghĩ và thái độ sống tích cực.

Câu 2. (10 điểm)

Đời xa không ai thấy mặt nhà văn, nhưng xem văn liền thấy tiếng lòng của họ.

(Nhà lí luận Trung Quốc, Lưu Hiệp, trong *Văn tâm điều long*, thiên Tri âm; NXB văn học, 1999, trang 274).

Anh/chị hiểu ý kiến trên như thế nào? Hãy làm sáng tỏ qua bài thơ *Tác đất Thành Cổ* của Phạm Đình Lân.

TÁC ĐẤT THÀNH CỔ

Phạm Đình Lân

Nhẹ bước chân và nói khẽ thôi
Cho đồng đội tôi nằm yên dưới cỏ
Trời cũng tự trong xanh và lộng gió
Dẫu ồn ào đừng lay mạnh hàng cây

Nhẹ bước chân và nói khẽ thôi
Thành cổ rộng sao đồng đội tôi nằm chặt
Mỗi tác đất là một cuộc đời có thật
Cho hôm nay tôi đến nghẹn ngào

Bạn nằm lại nơi này, nơi nao?
Phía đông thành, tây thành hay dưới dòng Thạch Hãn
Tám mươi một ngày đêm đất trời ken dày bom đạn
Cát trắng rang vàng, nghiêng lệch cả dòng sông

Thấp một nén nhang và khóc ít thôi
Tôi thăm nhủ lòng mình như vậy
Để một phút lắng lòng nghe bạn gọi
Bạn nằm lại nơi nào bạn ơi?

Bạn nằm lại nơi đồng đất quê hương
Nơi chiến tuyến lằn ranh sông Bến Hải
Súng trong tay và đôi mắt rực lửa
Trút hận xuống đầu thù rồi ngã xuống bình yên

Nhẹ bước chân và nói khẽ thôi
Cho đồng đội tôi nằm yên dưới cỏ
Trời Quảng Trị trong xanh và lộng gió
Ru mãi bài ca Bất tử đến vô cùng.

Tháng 7-2002

(*Tác đất thành cỏ*, Phạm Đình Lân (3),
<https://www.gocnhin.net/cgi-bin/viewitem.pl?6931>)

Chú thích:

– Phạm Đình Lân sinh ngày 2/10/1946, nguyên quán Nam Định, sinh tại quê ngoại Hà Nam, từng sống nhiều năm ở Thanh Hoá. Ông có thơ đăng báo từ rất sớm. Năm 1972, khi mới là sinh viên ra trường, đi thực tế ở các tỉnh miền Trung, ông đã có một chùm thơ in trên tạp chí *Tác phẩm mới* của Hội Nhà văn Việt Nam. Từ 1969 đến 1979 ông là phóng viên – biên tập viên báo *Nhân dân*; từ 1980 đến nay là phóng viên – biên tập viên báo *Văn nghệ*. Ông là Hội viên Hội Nhà văn Việt Nam từ năm 1993.

– Bài thơ *Tác đất thành cỏ* được Phạm Đình Lân sáng tác trong một lần ông cùng những người đồng chí của mình thăm lại chiến trường xưa – thành cổ Quảng Trị.
Tháng 7-2002

– Trong 81 ngày đêm (từ ngày 28/6/1972 đến ngày 16/9/1972), để chiếm lại thành cổ Quảng Trị rộng 16 ha và cả thị xã Quảng Trị hơn 3 km², Mỹ đã ném xuống đây 328 ngàn tấn bom, tương đương sức công phá của 7 quả bom nguyên tử Mỹ đã

ném xuống Hiroshima – Nhật Bản năm 1945. Trung bình, mỗi chiến sỹ của ta phải gánh chịu 100 tấn bom, 200 quả đạn pháo. Toàn bộ thị xã và tòa thành cổ bị san bằng, 80% chiến sỹ của ta đã hi sinh.

-Sông Thạch Hãn (hay còn gọi là sông *Ba Lòng*, *sông Quảng Trị*) là con sông lớn nhất tỉnh Quảng Trị . Đây là con sông gắn liền với lịch sử Quảng Trị, con sông đang chứa trong lòng nó hàng trăm linh hồn liệt sỹ.

-Sông Bến Hải là một con sông chảy ở huyện Vĩnh Linh và Gio Linh tỉnh Quảng Trị thuộc miền Trung, Việt Nam.

HƯỚNG DẪN CHẤM ĐỀ THI HSG

I. PHẦN ĐỌC -HIỂU

Câu 1: Theo tác giả, những gì bạn nói, bạn làm, bạn cảm thấy được bắt nguồn từ: *trong tâm trí bạn và bắt đầu chỉ bằng một ý nghĩ*

Câu 2: Quan điểm: Suy nghĩ tích cực “*“hướng dẫn” cuộc đời ta thay vì để cho hành vi của người khác, những trải nghiệm quá khứ, hay hoàn cảnh hiện tại điều khiển tinh thần ta*” có thể hiểu là:

– Ý nghĩ, tư duy tích cực sẽ định hướng cho cuộc sống của mỗi người; tránh bị sự chi phối, tác động của người khác và của bất cứ hoàn cảnh nào.

– Quan điểm khẳng định vai trò, tác dụng quan trọng của suy nghĩ tích cực đối với cuộc đời con người.

Câu 3: Tác giả cho rằng: “*Khi chúng ta hiểu và học cách kiểm soát những suy nghĩ của bản thân thì chúng ta sẽ trải nghiệm được sự bình an, niềm hạnh phúc và sự vững vàng trong tâm hồn*” vì:

– Khi hiểu và kiểm soát được ý nghĩ của mình, chúng ta sẽ cân bằng được cảm xúc, làm chủ được suy nghĩ, hành vi của bản thân.

– Khi đó ta sẽ làm chủ được chính mình, tránh được những cảm xúc, ý nghĩ, hành động tiêu cực, sai trái. Từ đó chúng ta sẽ tìm thấy sự bình tâm, an yên và hạnh phúc trong tâm hồn...

Câu 4: -HS đưa ra quan điểm của bản thân.

- Lí giải hợp lí, logic, thuyết phục.

Ví dụ một định hướng trả lời:

– Đồng tình với quan điểm

– Lí giải: Suy nghĩ của con người sẽ được biểu hiện qua lời nói, hành động, cảm xúc. Suy nghĩ sẽ chi phối trực tiếp và là cơ sở tạo ra hành động, cảm xúc. Nếu suy nghĩ tích cực, con người sẽ có được cảm xúc lành mạnh, hạnh động đúng đắn, ý nghĩa và ngược lại....

II. PHẦN VIẾT (14 điểm)

Câu 1: (4 điểm) Em hãy viết một đoạn văn nghị luận bàn về cách làm thế nào để có suy nghĩ và thái độ sống tích cực.

a. Xác định đúng vấn đề nghị luận: cách làm thế nào để có được suy nghĩ và thái độ sống tích cực

b. *Triển khai vấn đề nghị luận:*

HS có thể triển khai theo nhiều cách, nhưng cần giới thiệu được vấn đề cần bàn luận, nêu rõ lí do và quan điểm của bản thân, hệ thống luận điểm chặt chẽ, lập luận thuyết phục, kết hợp lí lẽ và dẫn chứng.

Có thể triển khai theo định hướng sau:

– Suy nghĩ, thái độ sống tích cực: là tư duy, nhìn nhận, thái độ ứng xử với mọi sự việc, sự vật, vấn đề theo chiều hướng tốt đẹp, lạc quan, tin tưởng; thấy được phương hướng để giải quyết mọi vấn đề trong cuộc sống.

– Cách thức để có suy nghĩ và thái độ sống tích cực:

+ Nhận ra quy luật vận động của cuộc sống, tập thói quen nhìn nhận cuộc sống đa chiều, toàn diện.

+ Ý thức được vai trò quan trọng của cách điều chỉnh suy nghĩ và thái độ sống theo hướng tích cực. *Một người nhìn xuống vũng nước chỉ thấy vũng nước, còn người kia thấy những vì sao.* Hình thành thái độ sống tích cực, giúp con người sống vui vẻ, yêu đời, tận hưởng được nhiều vẻ đẹp, giá trị của cuộc sống.

+ Bản thân mỗi người phải hiểu và làm chủ được chính mình; khi gặp khó khăn thử thách, phải biết kiềm chế những suy nghĩ bi quan, thái độ sống tiêu cực, luôn có niềm tin vào những điều tốt đẹp, từ đó tìm ra những hướng đi, lựa chọn, hành động đúng đắn.

+ Luôn luôn hành động: đọc sách về những tấm gương nghị lực sống, bài học thành công,...; trải nghiệm, hoà mình với thiên nhiên và cuộc sống; liên tục đặt ra mục tiêu và hành động để đạt được mục tiêu;...

– Phê phán những người bi quan, luôn chán nản, dễ dàng đầu hàng, gục ngã trước khó khăn, thử thách.

– Để có suy nghĩ và thái độ sống tích cực không nên tự huyễn hoặc bản thân hay ảo tưởng sức mạnh.

– Bài học: Hướng đến lối sống, tư duy tích cực để tạo dựng cuộc sống tốt đẹp cho bản thân; cần rèn luyện thói quen tư duy, nâng cao kiến thức, tích cực trải nghiệm và luôn giữ được tinh thần lạc quan trong cuộc sống.

Câu 2: (10 điểm)

Đời xa không ai thấy mặt nhà văn, nhưng xem văn liền thấy tiếng lòng của họ.

(Nhà lí luận Trung Quốc, Lưu Hiệp, trong *Văn tâm điều long*, thiên Tri âm; NXB văn học, 1999, trang 274).

Anh/chị hiểu ý kiến trên như thế nào? Hãy làm sáng tỏ qua bài thơ *Tác đất Thành Cổ* của Phạm Đình Lân.

a. Xác định đúng vấn đề cần nghị luận: quá trình tiếp nhận của người đọc.

b. Triển khai vấn đề cần nghị luận:

HS có thể vận dụng các thao tác lập luận khác nhau để triển khai vấn đề cần nghị luận, tuy nhiên phải đúng trọng tâm mà đề bài yêu cầu. Dưới đây là những gợi ý:

*** Giải thích ý kiến**

– Đời xa: khoảng cách cả thời gian, không gian

– Xem văn: quá trình tiếp nhận

– Tiếng lòng: tâm tư, tình cảm, tư tưởng

=> Ý của câu nói: Không thể trực tiếp đối diện và đối thoại gặp gỡ với nhà văn (người nghệ sĩ sáng tạo), nhưng thông qua quá trình tiếp nhận, người đọc vẫn có thể gặp gỡ nhà văn, hiểu được tâm tư tình cảm tư tưởng của họ.

=> Lời nhận định bàn đến vấn đề: quá trình tiếp nhận của người đọc. Là sự tri âm trong văn học.

*** Phân tích, chứng minh ý kiến:** *Đời xa không ai thấy mặt nhà văn, nhưng xem văn liền thấy tiếng lòng của họ.*

- Giới thiệu khái quát về tác giả, tác phẩm.

-Đời xa không ai thấy mặt nhà văn.

Do khoảng cách cả thời gian, không gian nên người đọc không trực tiếp gặp gỡ, trò chuyện, trao đổi, thảo luận cùng tác giả.

- Xem văn liền thấy tiếng lòng của họ.

Đọc bài thơ *Tác đất thành cổ*, người đọc hiểu được tấm lòng của tác giả:

– Chọn điểm nhìn của một con người trong cuộc chiến đấu ác liệt năm xưa, may mắn được bước ra khỏi khói lửa chiến tranh, nay nhìn lại quá khứ, trực tiếp thể hiện những trải nghiệm sâu sắc, những xúc cảm mãnh liệt và những tư tưởng giàu giá trị nhân văn.

– Bài thơ thể hiện sự xúc động, ghen ngào của nhân vật trữ tình (nhà thơ) khi thăm lại chiến trường xưa. Nhà thơ vô cùng nhớ tiếc, xót xa, mong muốn đồng đội đã ngã xuống được yên nghỉ trong thanh thản bình yên.

+ Khung cảnh đã khiến nhà thơ nhớ lại những năm tháng chiến tranh ác liệt: *Tám mươi một ngày đêm đất trời ken dày bom đạn / Cát trắng rang vàng, nghiêng lệch cả dòng sông.*

+ Nhớ lại sự anh dũng, ngoan cường của những người đồng chí đồng đội từng chiến đấu hết mình, chiến đấu đến quên mình vì Tổ quốc: *Súng trong tay và đôi mắt rực lửa / Trút hận xuống đầu thù rồi ngã xuống bình yên.*

+ Ghen ngào, xót xa khi nhìn thấy sự mất mát trong cuộc chiến là quá lớn, quá khủng khiếp: *Thành cổ rộng sao đồng đội tôi nằm chật / Mỗi tác đất là một cuộc đời có thật / Cho hôm nay tôi đến ghen ngào.*

+ Mong muốn mọi người hãy trân trọng và dành cho họ những phút giây yên nghỉ thanh thản.

– Nghệ thuật: Kết cấu vòng tròn; thể thơ tự do tạo sự phóng khoáng rộng mở cho không gian nghệ thuật và xúc cảm của nhân vật trữ tình; ngôn từ mộc mạc giản dị

nhưng giàu giá trị nghệ thuật, gợi hình, gợi cảm, gợi liên tưởng và rung động sâu xa; giọng điệu nhấn nhủ tâm tình giàu chất trữ tình; biện pháp tu từ được sử dụng linh hoạt tạo giá trị biểu cảm cao: điệp cấu trúc, điệp từ, ẩn dụ, so sánh, cường điệu...

- Ý nghĩa của việc xem văn nghe được tiếng lòng của họ : bài thơ đã khơi gợi trong mỗi chúng ta niềm biết ơn vô hạn đối với thế hệ cha anh, đã đánh đổi cả máu xương của mình để dành độc lập tự do cho Tổ quốc. Từ đó dấy lên ý thức trách nhiệm của mỗi con người trong cuộc sống: sống là phải biết cống hiến.

*** Đánh giá ý kiến.**

– Khẳng định ý kiến đúng.

– Muốn thấy được tiếng lòng của nhà văn, nhất thiết phải thông qua quá trình xem văn: bằng năng lực phân tích, lí giải, cảm thụ có cơ sở chứ không phải bằng sự suy diễn vô căn cứ.

– Người đọc cần không ngừng nâng cao tầm tiếp nhận của bản thân để có thể nghe được tiếng lòng của nhà văn chuẩn xác nhất.